

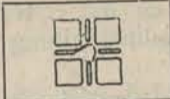
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs per jaar: 1.50
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling 4.—
Voor Oost-Indië en het Buitenland 0.05
Afzonderlijke nummers

Prijs der Advertentiën: f 0.15
Per regel „ 0.12 1/2
Bij plaatsing van 500 regels „ 0.10
„ „ „ 1000

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
 Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Feuilleton. — Varia. — Van Vreemde Koloniën. Ingezonden. — Leeszaal. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Officiële Berichten. — Ledenlijst. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog verkrijgbaar:

a. Een boekje over Onze Oost, voor hen die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs 1 ex. à f 0.10.

Prijs 50 ex. à f 2.80 en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à f 2.20, plus f 0.25 frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den inlander en zijn zieleleven, door den heer T. J. Bezemer.

Prijs 1 ex. à f 0.05.

Prijs 50 ex. à f 2.—, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à f 1.55, plus f 0.25 frankeerkosten.

c. Nederlandsch Staatsblad 1907 No. 71, bevattende het Besluit op de Indische Bestuursopleiding.

Prijs 1 ex. à f 0.10 en de Ned. Staatscourant 1909 No. 175 à f 0.10 (oproeping van artsen).

d. Het Jaarboekje der Vereeniging over het jaar 1908. Prijs f 0.25.

e. De Werkring van den controleur B. B. op Java door J. H. Eijken à f 0.40.

f. De Koninklijke besluiten betreffende de opleiding van militaire apothekers.

g. idem oproep van aspirant-ingenieurs, doctoren in de rechtswetenschappen, veeartsen, opzichters bij den Waterstaat in N.-I.

h. De Indische Mercur 18 Mei 1909—20 (betrekking van machinist); 20 Juli 1909—29 (idem bij de suikercultuur).

PERSKRONIEK.

INHOUD: De pers over de benoeming van een nieuwen minister van Koloniën.

Wel zelden of ooit is een nieuw opgetreden minister van koloniën met zoo weinig ingenomenheid

in de pers begroet als de heer de Waal Malefijt. En dat niet alleen door de bladen der linkerzijde, maar ook door een gedeelte der pers, die tot de rechterzijde behoort. Sprak niet De Tijd, toen de benoeming nog slechts bij geruchte bekend was, van een „bijna ongelooflijke zaak”, hiermede bedoelende dat de heer de Waal Malefijt den heer Idenburg zou vervangen? En de Nieuwe Rotterdamse Courant maakt het nog eigenaardiger door..... slechts met vijf regels te gewagen van den nieuwen functionaris, nadat het blad met lof over de bekwaamheden van den heer Idenburg had gesproken. Over het algemeen kan men zeggen, dat de a.s. benoeming van den heer Idenburg tot gouverneur-generaal met even veel genoegen in de pers begroet is als de benoeming van den nieuwen minister van koloniën aanleiding gaf tot scherpe critiek.

Hieronder laten wij een staalkaart van persuitingen volgen:

De Nederlander zegt:

„De heer De Waal Malefijt heeft als publiek man een eervol staat van dienst. Dat hij als Kamerlid op het glibberig veld der politiek wel eens gestruikeld is, kan men den nieuwen Minister moeilijk als grief aanrekenen. In de Kamer heeft hij meer dan eens getoond, dat hij voor de Koloniën een warm hart heeft.

Laaf men dus afwachten, of dit aan den Minister De Waal Malefijt nog niet beter dan aan het Kamerlid toevertrouwd is. Wie een verantwoordelijk ambt als dit aanvaardt, doet dit niet op lichtzinnige wijze. Van den afgevaardigde voor Breukelen, die zich nooit een politiek „Streber” heeft getoond, kan men zulk een lichtzinnigheid zeker niet verwachten. Hij zelf zou, indien een geschikter functionaris te vinden ware geweest, zich wellicht liever op den achtergrond hebben gehouden.”

De Nieuwe Rotterdamse Courant schrijft:

„Voor het Kabinet zal het ontslag van den heer Idenburg ongetwijfeld een verzwakking zijn. De heer de Waal Malefijt, al wordt hij als Indische specialiteit der rechterzijde beschouwd, en al werd hem een aantal jaren het rapporteurschap der Indische begroting opgedragen, kan zeker niet op één lijn gesteld worden met hem, wiens plaats hij zal gaan innemen.”

Het Algemeen Handelsblad zegt:

„De heer De Waal Malefijt was laatstelijk voorzitter van de antirevolutionaire kamerclub, en trad als zoodanig herhaaldelijk als antirevolutionair woordvoerder op, ook over koloniale aangelegenheden, maar van buitengewone bekwaamheden, ook van buitengewone bekendheid met Indische zaken is bij die gelegenheden niet gebleken. Een verzwakking is dus deze ruil ongetwijfeld.

En wij hebben een vermoeden, dat de heer De Waal Malefijt benoemd is tot minister van koloniën niet omdat hij de meest geschikte en de bekwaamste man was om met den a.s. Gouverneur-Generaal ons Indisch rijk te regeeren, maar vooral omdat hij een antirevolutionair partijleider is. Een geprononceerd politieke benoeming dus.”

De Nieuwe Courant ziet den heer Idenburg met groot leedwezen den ministerszetel verlaten, en schrijft vervolgens:

„Deze minister wordt nu vervangen door een partijgenoot, wiens bestuurswerkzaamheden zich nimmer uitstrekten buiten de grens der provincie Utrecht, die de koloniën nimmer aanschouwde en dien als in de Tweede Kamer niemand ooit beschouwd heeft als koloniale specialiteit. Bovendien deed hij nooit van zoodanige bekwaamheden of eigenschappen blijken, als het gemis van bijzondere kennis of bevoegdheid voor het hem toevertrouwd deel der regeeringstaak zouden kunnen vergoeden, zou niet doen vergeten. Van dezen man moet nu de leiding en de kracht uitgaan in een Kamer, die haast geheel ontbloot is van kenners van onze koloniën.”

Het Vaderland, besprekende de bekwaamheden van den heer De Waal Malefijt, noemt wat deze in de Kamer deed „verdienstelijk” en vervolgt:

„Een persoonlijkheid, van wien kracht en leiding op koloniaal gebied uitging, is de heer Malefijt evenwel nimmer geweest. Door de kleine aanwijzingen en opmerkingen, die hij jaarlijks ten beste gaf, loopt allermint de groote en vaste lijn van iemand, die weet, wat hij wil.

En juist dit doet ons zijn optreden aan het hoofd van het Departement van Koloniën niet zonder bezorgdheid aanschouwen.”

Het blad hoopt verder, dat er licht op zal gaan over de vraag: waarom toch juist de heer De Waal Malefijt tot dit gewichtig ambt geroepen werd, en het hoopt niet, dat redenen van interne coalitiepolitiek, vermeende aanspraken van de a.-r. partij b.v., tot die keuze geleid hebben.

Het blad concludeert ten slotte:

„Hoe dit zij, winst voor Indië levert, in totaal beschouwd, de verandering in het koloniaal bestuur niet op. Wat wij te Buitenzorg winnen verliezen wij op het Plein. Men had nu zoowel hier als daar een man met een vaste hand en volledige kennis van Indië. Met verandering van personen behoudt men te Buitenzorg zoowel het een als het ander, en gaat zelfs nog vooruit, maar op het Plein zullen — indien men den nieuwen minister naar zijn heden en verleden mag beoordeelen — beiden worden gemist.”

De Tijd vraagt:

„Wie en wat is de heer De Waal Malefijt? Deze heer, in 1890 benoemd tot burgemeester van Westbroek en Achttienhoven, sedert lid der Prov. en der Ged. Staten van Utrecht, sinds 1897 lid der Tweede Kamer voor het district Breukelen, is een man van beteekenis in de antirevolutionaire partij. Hij neemt o.a. zitting in het bestuur van het antirev. Centraal Comité, van de Vrije Universiteit, en meer andere instellingen. Hij is daarbij iemand, die zijn Kamerlidmaatschap ijverig en trouw behartigt, en van wien men gaarne zal aannemen, dat hij meer dan de meest zijner collega's zich in Indische zaken heeft ingewerkt.

Dit een en ander schijnt echter geenszins voldoende, om een benoeming tot minister van Koloniën in den tegenwoordigen tijd te rechtvaardigen.”

De Gelderlander, de vervanging van den heer Idenburg door den heer De Waal Malefijt als minister van koloniën vermeldende, schrijft:

„Dit bericht zal in breeden kring ernstig betreurd worden. De heer Idenburg had de achting van alle partijen wegens zijn groote kennis van koloniale toestanden en zijn ideale bedoelingen.

Zijn heengaan is voor het ministerie een zwaar verlies. Voor zijn opvolger is het geen aangename taak de politieke nalatenschap van den heer Idenburg over te nemen.

Moge de heer De Waal Malefijt er in slagen, Idenburgs verlies zooveel mogelijk te vergoeden. Hij heeft zich in den laatsten tijd ontegenzeggelijk met grooten ijver in de koloniale zaken ingewerkt; maar zijn gebrek aan praktische ervaring en zijn gemis van sommige eigenschappen, die bij minister Idenburg wel aanwezig waren, zullen het hem niet gemakkelijk maken in de Kamer hetzelfde prestige te verwerven, dat Idenburg zich verzekerd had.”

Het Volk acht de beide benoemingen slechte gevolgen der anti-hese- en koalitie-politiek.

„Het zou misschien anders zijn geloopt, indien het „Handelsblad” niet met zijn Sweerts-onthullingen was gekomen. Dan was er tenminste een candidaat meer geweest voor het gouverneur-generaalschap, en had Idenburg wellicht met een gerust geweten op het Plein kunnen blijven. Nu bleek hij voor Indië niet gerust, als hij zelf niet den post van onderkoning ging bekleeden. Het is trouwens de vraag, of de heer Idenburg zelfs in den heer Sweerts iemand zag, nog geschikter voor het gouverneur-generaalschap dan zijn eigen persoontje, en het is zeker, dat de benoeming van den heer Sweerts aan het machtige geestelijk element in de katholieke partij, onderricht van de liefdegaven van den Haagse burgemeester aan de antirevolutionaire partijkas, hoogst onaangenaam zou zijn geweest.

Het blad wil niet meedoen aan de actie tegen den heer de Waal Malefijt, het erkent:

dat de manier, waarop minister Idenburg feitelijk zichzelf tot gouverneur-generaal heeft benoemd, en op zijn ministersstoel een strooman heeft gezet, een karakteristieke regentensreek is, in alle opzichten in strijd met een democratisch regeringsbeginsel. Maar wij zien in dit stuivertje wisselen van de heeren aan het laadje een veel ernstiger feit. Er zijn in Indië zeer groote vraagstukken aan de orde.”

De Residentie bode zegt: „...dat de heer de Waal Malefijt een self-made man is. En van dezulken, geschoold in den strijd des levens, kan men veelal goeds verwachten.”

De Maas bode vreest, dat de ontslagneming van den Koloniën-minister in onze koloniale politiek weer stagnatie zal veroorzaken.

„Want het staat wel vast, dat de nieuwe titularis zich vooreerst niet in de zaken van dit zeer omvangrijke Departement met hetzelfde gemak zal bewegen als de nu scheidende bewindsman, afgezien dan nog van de persoonlijke kwaliteiten der beide ministers.”

En hoewel voor den troon te Buitenzorg voorzeker op 't oogenblik geen geschikter dignitaris is aan te wijzen, toch blijft de Maas b. de ministerverswisseling betreuren.

„Het ware o.i. beter geweest, zoo de heer Idenburg of wel den post, dien hij thans nog bekleedt, niet hadde verlaten, of wel dien post niet hadde aanvaard, zoo Z.E. — wat niet onwaarschijnlijk is — destijds kennis droeg van wat in onze Oost stond te gebeuren.”

Intusschen kan het blad zich allermintst vereenigen met die persorganen, welke den nieuwen dignitaris voor het Koloniën-departement minder hoffelijk tegemoet treden.

„Wie weet, dat de scheidende bewindsman niet is te vervangen door een evenknie, moest toch in zijn critiek wat milder zijn.”

Het Centrum betreurt het aftreden van den heer Idenburg. Het is een verlies voor het Kabinet, tot welks krachtige persoonlijkheden de heer Idenburg behoort. Wat de heer De Waal Malefijt als hoofd van dit departement presteeren kan moet nog blijken. Ongetwijfeld is de afgevaardigde voor Breukelen een scherpzinnig en werkzaam man. Een, die ook in het debat zijn man staat. In de laatste jaren was hij door zijn partij aangewezen, om bij de behandeling van Indische aangelegenheden het woord te voeren. Dat een liberaal Minister, de heer Fock, hem benoemde tot curator der Indische Bestuurs-Academie, geeft getuigenis, dat zijn werken en weten op koloniaal gebied ook door tegenstanders wordt erkend. Een Indische specialiteit, gelijk zooveel zijn voorgangers, is de heer Malefijt zeker

niet; maar deze omstandigheid kan even goed een voordeel als een nadeel wezen. Juist van „specialiteiten”, is wel eens gezegd, heeft Insulinde..... het meest te verduren gehad.”

Land en Volk meent, dat deze benoeming, die vriend en tegenstander verbaasd heeft, door niets te rechtvaardigen is.

„De heer De Waal Malefijt is zonder twijfel een ijverig en nauwgezet man, maar deze eigenschappen — hoezeer te waardeeren ook — maken van een Kamerlid nog geen Minister.”

En nu de reden voor deze verwisseling van personen?

„De heer Idenburg zal gouverneur-generaal van Indië worden. Erkennende, dat voor dien post een hoogstaand, zeer bekwaam man noodig is, en dat de heer Idenburg in dat ambt op den troon te Buitenzorg veel goeds zal kunnen tot stand brengen, mag toch de vraag worden gesteld: was hij — en hij alleen — de man, die voor dit ambt in aanmerking moest komen? Bestonden daartoe zoo dringende redenen, dat daarvoor het Ministerie zich aan een aderlating kon onderwerpen, waardoor het zooveel bloed verloor?”

Dubbel, driedubbel betreurt het blad het, dat juist nu een man als mr. Van Deventer niet meer in de Kamer terugkomt en dat er ter linkerzijde geen enkele Indische specialiteit zitting heeft.

De Standaard bespreekt de loopbaan van den heer Idenburg en zegt naar aanleiding van zijn aftreden als minister:

„Geen wonder, dat er een gevoel van ernstige teleurstelling opkomt bij het vernemen, dat deze algemeen gewenschte man zijn ministerschap neerlegt, juist aan den aanvang van de nieuwe periode, die dit Kabinet ingaat.

Doch vindt het gerucht dat loopt, geheel bevestiging, dan blijft de eminente arbeidskracht van den heer Idenburg voor Indië verzekerd, en staat hij straks gereed, om den zetel van den Gouverneur-Generaal te beklimmen.

Doch dit gaat de toekomst aan. Voor het heden zien we op het huidige kabinet, en vinden het heengaan van den heer Idenburg in alle opzichten een verlies.

De heer DeWaal Malefijt, in de plaats van den heer Idenburg benoemd, neemt een zeer zware taak voor zijn rekening. Idenburg op te volgen, het is iets, waar moed toe behoort; en uit de stemmen die nu reeds opgaan in de pers, blijkt, dat de heer Malefijt dien moed zal behoeven. De teleurstelling over het heengaan van den heer Idenburg verleidt enkelen tot onbillijke beoordeeling van zijn opvolger.

Dat de heer Malefijt zich voor deze taak vinden liet, bewijst reeds, dat hem moed en geestkracht niet ontbreken. Gedurende vele jaren trad hij voort in de Antirevolutionaire partij als koloniaal woordvoerder op, en spreide daarbij een kennis van zaken ten toon, die menigmaal verraste.”

Uit de O.-I. Mail.

Uit de jongste mail vernamen wij met leedwezen dat er hier en daar op Java veel ziekte is door het abnormale weer.

In de kampongs te Semarang heerscht in de laatste dagen veel koorts. Alle industrieën ter plaatse ondervinden daarvan de onaangename gevolgen door het thuisblijven van een groot deel van het personeel. Bij ons, vertelt de Locomotief, ontbreekt in zetters en drukkerij reeds dagen lang ongeveer 30 procent van het personeel, welke leemte niet tijdelijk kon worden aangevuld, daar overal hetzelfde gebrek aan werkkrachten heerscht.

Zoo was men ook te Soerabaja bang dat de Passar Malem erg zou lijden onder de aanhoudende regens, die er vielen.

Die jaarmarkttenoonstelling beloofde anders juist dit jaar bijzonder mooi te zijn. De heer Jasper zond aan het Soer. Handelsblad o.a. de volgende mededeeling:

„De afdelingen meubels en photographie op de a.s. jaarmarkt-tentoonstelling beloven interessant te worden. In de nu reeds toegezegde inzendingen van meubels, w.o. van Soerabajasche firma's, zal een groote verscheidenheid op te merken zijn. Bij het door mevrouw Ter Horst van Jogjakarta te exposeeren ameublement, in enkele versieringen, waarvan gebruik is gemaakt van Inlandsch batik- en goudborduurwerk, wordt een toepasselijke wandbekleding gegeven. Meubels, welke geheel door inlandsche nijveren ontworpen en vervaardigd zijn, zullen niet ontbreken. In de loods voor photographie wordt een groot aantal photo's zoodanig opgesteld, dat

de bezoeker zich een indruk vormen kan van land en volk in een gedeelte der buitenbezittingen in den Indischen Archipel. Kiekjes zijn er, om door een stereoscoop te bekijken, photo's van een koffieonderneming, photographische ontwerpen zelfs voor inlandsche schoolplaten, een album met mooie afbeeldingen van den Boroboedoer, vergrootingen naar opnamen van Gresiksche, oude graven, zee- en parkgezichten, enz.

Een bezienswaardige bijzonderheid in de afdeling Pluimvee zal de collectie Indische reigersoorten zijn, voor welke vogels een aparte omgeving van land en water zal moeten worden gemaakt.”

Tot welke prachtige versieringsmotieven zullen deze sierlijke vogels den impressionistischen Inlandschen kunstenaar kunnen inspireeren! Wij denken hier in dit verband aan het éénig mooie reigermotief in den geïkatten slimat, door zendeling Pos uit Scemba meegebracht, welke een paar jaar geleden in Boeaten zoo algemeen door kunstkenner bewonderd, en later het eigendom werd van den heer G. P. Rouffaer.

De kweekschool voor inl. onderwijzers te Fort de Kock.

Gelijk bekend, werd in het jaar 1901 besloten aan deze kweekschool ook toe te laten adspirant ambtenaren, die niet de hoogste klassen behoeften te bezoeken, doch, na een bewijs van overgang van de derde naar de vierde klasse te hebben verkregen, een plaatsing in eene ondergeschikte betrekking bij het bestuur konden krijgen. Aan deze leerlingen werd niet, zooals aan de anderen, van gouvernementswege een maandelijksche toelage van f 10 toegekend. Het aantal leerlingen, dat op die school geplaatst kon worden, bedroeg 50. Deze regeling heeft echter niet aan de verwachting beantwoord. In verband met de reorganisatie van die onderwijsinrichting, zal het aantal leerlingen tot 100 worden opgevoerd, die allen een volledigen cursus zullen hebben te volgen en allen een toelage tot genoemd bedrag zullen krijgen. Uit degenen, die met goed gevolg het eindexamen afleggen, zullen dan jaartijks een 6 à 7-tal worden gekozen om bij het bestuur werkzaam te worden gesteld.

Volksonderwijs op de Buitenbezittingen.

Nu de proef tot organisatie op Java en Madecra van een volksonderwijs, uitgaande van de inlandsche gemeenten, met steun van Regeeringswege voorloopig gunstige uitkomsten heeft opgeleverd, schrijft de Java bode, heeft de Regeering besloten ook in de Buitenbezittingen tot eene soortgelijke proefneming over te gaan. De hoofden van Gewestelijk Bestuur op Sumatra — behalve de Gouverneur van Atjeh — zijn met dit voornemen der Regeering in kennis gesteld.

Maandag 26 Juli werd de opleidingsschool voor Inlandsche rechtskundigen, welke voorloopig gevestigd zal zijn in het gebouw aan het Koningsplein Zuid, het vroegere Instituut Beck en Volten, geopend. Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal woonde deze plechtigheid bij.

Jubileum Wigman.

19 Juli j.l. had te Buitenzorg het feest plaats ter herdenking van het veertigjarig jubileum van den heer H. J. Wigman.

Reeds te ongeveer 9 ure werd den heer Wigman een ovatie met Gamelan enz. gebracht door het Inlandsch personeel van den Plantentuin, en wel op zijn kantoor, dat zij buiten zijn welen smaakvol met bloemen en guirlandes hadden versierd.

Ter eere van den jubilaris gaf prof. dr. Treub, directeur van Landbouw, ten 10 ure eene matinee musicale in den Plantentuin, welke door bijna alle Buitenzorgers werd bezocht.

Ten 11 ure werd de familie Wigman door alle aanwezigen naar een der lokalen van het vreemdelingen-laboratorium geleid.

Opkomst van belangstellende dames en heeren was zoo groot, dat in de ruime zaal niet genoegzaam plaats was voor allen, zoodat velen zich aan de deur verdrongen.

Nadat, voor zoover het ging, allen een zetel hadden gekregen, kwam Zijne Excellentie de gouverneur-generaal Van Heutsz met familie den jubilaris geluk wenschen.

In eene lange rede scheidte Prof. Treub in wel gekozen woorden de verdiensten van den heer Wigman, vertelde in korte trekken de ontwikkeling van den wereldberoemden plantentuin en den bergtuin te Tjibodas, welke laatste vooral uniek was in de geheele wereld, ter bestudeering van boschboomflora. Spreker legde vooral nadruk op het groote aandeel van den heer Wigman bij het bereiken van dit resultaat.

Prof. Treub eindigde zijne rede met de mededeeling, dat Zijne Excellentie hem gemachtigd had den jubilaris mede te deelen, dat het onze geëerbiedigde Koningin behaagde den heer Wigman te benoemen tot officier der orde van Oranje Nassau.

Mevrouw Treub hechtte hierna de versierseien dier orde op de borst van den heer wigman.

Hierna trad als spreker op de heer Gobius, secretaris van het Dep. van Landbouw, die namens het personeel van dat departement de familie Wigman een zilveren theeservies aanbod.

Ten laatste sprak de heer Feith, als voorzitter van den Buitenzorgschen Gemeenteraad, en bood namens de Buitenzorgsche vroedschap een bloemstuk aan. Een welgemeend: „nog vele jaren na dezen” werd der feestvierende familie door alle Buitenzorgers toegewenst, zoo lezen wij in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.

Voorts lezen wij in het Bat. Nieuwsbl.

Er is onlangs beweerd, dat de heer Wigman, nu prof. Treub heenging, eveneens zou heengaan. Dat klonk heel niet onwaarschijnlijk. Maar den volgenden dag reeds kwam er een briefje: „Ik denk er niet aan.” En daarin hebben wij ons toen hartelijk verheugd. Want Wigman's heengaan zou te Buitenzorg in 's lands plantentuin een leegte achterlaten. Men wil hem daar niet missen; hij hoort er thuis, zoo goed als de planten, die hij niet alleen bij name kent, maar die hij heeft zien groeien en gedijen, zelt voor een deel gehaald heeft, uit verre streken, met liefde groot gebracht.

En de veertig jaren onder de tropen, hoe weinig hebben ze dezen opgewekten man gedaan. Hij is ouder geworden, zeker, en grijs, maar men geeft ze hem niet na, die lange jaren, als men hem daar ziet gaan, met vluggen stap door de breede lanen, die zijn trots zijn, of te midden van zijn siergewassen, waarvan hij iedere maand met onverflauwde liefde weet te vertellen in zijn maanschrift Teysmania.

Zoo heeft de Oost hem leeren kennen, zoo niet persoonlijk, dan door zijn geschriften. En wie hem leerde kennen, heeft hem leeren hoogachten om zijn eenvoud, zijn beminnelijkheid.

WEST-INDIË.

De gouverneur heeft een ontwerp-verordening tot instelling van een Kamer van Koophandel en fabrieken te Paramaribo ingediend.

In de toelichting deelt de gouverneur mede, dat van bestuurswege de behoefte gevoeld werd aan deskundig advies op het gebied van handel en nijverheid, terwijl ook bleek, dat de handelslieden en nijveren de instelling wenschten van een lichaam, als hier bedoeld.

Een oude klacht.

Onder dit opschrift schreef Onze West het volgende:

„In het Institute of Mines and Forests in Demerara is onlangs behandeld een ingekomen schrijven van den commissaris van Nickerie, handelende over het deserteeren van Engelsche arbeiders, werkzaam bij de balata-industrie in Nickerie.

Dit schrijven schijnt een antwoord te zijn op een brief van het Instituut, negen maanden tevoren verzonden. In zijn antwoord bericht de commissaris, dat gedurende het laatste jaar van de 800 Engelsche arbeiders in Nickerie werkzaam, ongeveer de helft weggelopen is. Hierdoor is een direct verlies geleden van 30.000 p. st., ongerekend de waarde der goederen door de arbeiders gestolen.

Men weet, dat deze arbeiders groote voorschotten ontvangen, te verrekenen met het gewonnen product. In plaats daarvan nemen zij de wijk naar den Engelschen kant, in de booten van hun werkgevers, vaak met medenemen bovendien van een aanzienlijke waarde aan balata, gereedschappen, provisiën, enz.

Het Institute of Mines and Forests in Demerara schijnt weinig te voelen voor het verzoek van den commissaris van Nickerie om medewerking te verleenen tot bestrijding van het euvel. Wel zou men daartoe geneigd zijn, indien bleek, dat ook het omgekeerde plaats vindt, namelijk dat arbeiders bij de balata-industrie in Demerara werkzaam de wijk nemen naar den Hollandschen oever, met voorschotten, product, enz.

Voor zoover ons bekend, geschiedt dit niet, zoodat er dan — volgens het standpunt van het genoemde Institute — geen aanleiding zou bestaan voor het Engelsch koloniaal Gouvernement om de schandelijke praktijken zijner onderdanen te helpen bestrijden. Een hoog ethisch standpunt is dit zeker niet.”

Eene rectificatie.

Onze West schreef het volgende:

„Wij hebben vroeger vermeld, dat bij directe metingen in het Lawa-gebied een afwijking werd geconstateerd in de ligging van het zuidelijk gedeelte der Gonini-rivier zooals die op de kaart van Franssen Herderschee voorkomt. De door Herderschee opgegeven lengte van het gedeelte, waar de rivier zich splitst in twee takken, zou ruim 4 K.M. met de werkelijkheid verschillen. Daar nu Herderschee het scheidingspunt opgeeft onder de astronomisch bepaalde punten, lag de veronderstelling voor de hand dat een afwijking van den gebruikten chronomeer oorzaak was geweest van de fout.

Bij nadere inzage van het verslag der Gonini-expeditie vinden wij daarin door Herderschee vermeld op blz. 161, dat door hem alleen de Breedte van genoemd punt astronomisch is bepaald, doch dat voor de Lengte gebruik is gemaakt „van de in 1892 door den gouvernementslandmeter W. L. Loth langs het tracé gemeten afstand tot het dorp Cottica aan de Lawa.”

Om misverstand te voorkomen, wenschen wij hier op te merken, dat de concessien in het Gonini-gebied alle tot uitgangspunt hebben de monding der Gonini, zoodat, welke verschillen ook op de kaart voorkomen, deze van geen invloed kunnen zijn in de bepaling van de ligging der concessien.”

Bacoven-cultuur.

Door onder contract verbonden ondernemingen en door den kleinen landbouw zijn den 17en Juli geleverd 10450 bossen bacoven, of 8336 3/6 volle bossen.

Hiervan waren 5062 9-hands bossen, 3483 8-hands en 1905 7-hands.

Afgekeurd werden 396 bossen of 3,65%.

De verschepingen nemen weer toe, na van ruim 14000 tot ruim 5000 bossen te zijn gedaald tengevolge van de strengere keuring.

Goudindustrie.

„Nu er tekenen zijn van herlevende belangstelling in de goudbagger-industrie in Suriname, is het van belang de resultaten te volgen, door onze Engelsche naburen in die richting behaald.

Volgens een bericht in The Argosy, is in de Conawarook, een stroom in Britsch-Guyana, sedert eenige jaren met succes gebaggerd. De productie bedroeg het eerste jaar 250 ounces per maand en het tweede jaar 300 ounces per maand.

Een zaak van het grootste gewicht schijnt echter te zijn de samenstelling van den baggermolen in verband met locale eischen. De gesteldheid van de Guyana's schijnt eischen te stellen, waardoor de gewone goudbaggermolens van Nieuw Zeeland niet voldoen.

Deze oorzaak moet ook in Britsch-Guyana al vaak tot teleurstelling hebben geleid. Men verkeert daar, evenals hier, ten aanzien van dezen nieuwen tak van industrie, nog in het stadium van proefneming, schreef Onze West.

De Mijnbouw-Maatschappij Sarakreek (voorheen J. G. van Hemert & Co.) heeft een aardig succesje gehad met het vervoer van machinerieën. Eene lading van niet minder dan 30 ton machinerieën is zonder ongeval over de vallen der Sarakreek getransporteerd. Wie met dergelijk vervoer bekend is, zal beseffen, wat dit betekent. Naar men weet, zal op dit plaser — op advies van den mijnningeneur Römer, die een vooronderzoek instelde — een aanvang worden gemaakt met machinale exploitatie, merkt Onze West op.

WAT DE INLANDER ZEGT.

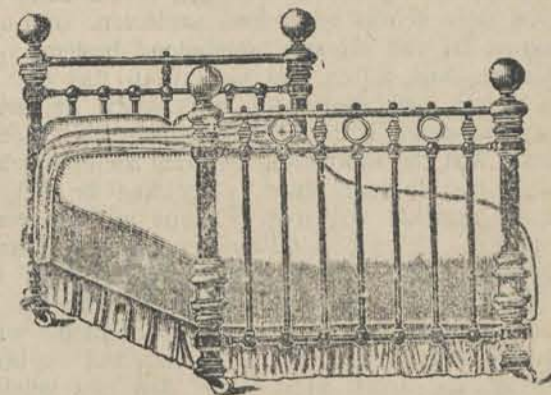
Hoe komt het, dat de Javaan met den dag armer wordt, terwijl de vreemde in welvaart toeneemt? vraagt Lansium domesticum in de Pemberrita Betawi. Toen mijnheer A. uit Nederland naar Indië ging, bezat hij juist geld genoeg om de overtochtskosten te betalen. In Indië aangekomen, heeft hij op verschillende manieren getracht in zijn levensonderhoud te voorzien. Eindelijk kon hij een toko openen, die gaandeweg uitbreiding kreeg. Mijnheer A. werd met den dag rijker, tot hij tenslotte met eenige tonnen gouds kon repatriëren om verder in Nederland met zijne vrouw en kinderen onbezorgd te leven.

De rijke chinees Lie Lau, die in de chineesche wijk te Batavia woonde, kwam zonder een cent op zak op Java, hij oefende het beroep van goudsmid uit, werd langzamerhand schatrijk en keerde met een vollen buidel naar China terug. Vergun mij, zegt schrijver, aan de heldere koppen de vraag te doen: aan wien hebben de heer A. en de chinees Lie Lau het geld dat ze naar hun vaderland medenamen ver-

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —

van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee UUR.

Taxatie en Onderzoek.

TAXATIE van handelszaken en koopmansgoederen, bij zaakdeelname, koop en verkoop, brand- of waterschade; bij scheiding en erfenis.

H. van Holk, Notarieel-
Accountant

42 Gedempte Burgwal 42
DEN HAAG.

Accountants-onderzoek.

„C”-School.
MUZIEK-ONDERWIJS

Nieuwe Snel-methode om kinderen of volwassenen, alvorens zij een instrument gaan beoefenen, eerst aan schouwelijk de beginselen te leeren 1o. der muziek: de notenleer, maatverdeling, tempo's, rusten, het nauwkeurig lezen uit de 3 sleutels, enz.; 2o. der techniek: de piano-toetsen-kennis, viool- en dwarsfluitgrepen of die van 't koperen-instrument.

Compleet in 10 lessen.

Leuke Leermiddelen, Puzzle's, Zandfiguren, enz.

Lessen aan 't strand f2.50, aan huis f1.50, avondlessen f1.00, klas- of schoollessen f0.50 de persoon.

Schrijf een briefkaart aan de Directie van de „C”-SCHOOL, Ged. Burgwal 42, DEN HAAG. Spreekuur 's morg. 8—10. (Assistente gevraagd.)

The Berlitz School,

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.

Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALEN Duitsch - Engelsch - Fransch, Italiaansch - Spaansch - Russisch - Hollandsch, enz., enz.

door leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitten.

Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

diend? De lezer begrijpe mij niet verkeerd. Als Javaan ben ik niet afgunstig op den Europeaan, den Chinees en op andere vreemdelingen, die op Java geld komen verdienen, maar het hindert mij geweldig dat mijne rasgenooten zoo kortzichtig zijn om hun eigen belang niet in te zien, wijl zij van handeldrijven weinig of geen verstand hebben. In handelskennis doen zij vele opzichten voor den vreemdeling onder. Ook deze kennis moet men aanleeren. In Europa bestaan tal van scholen, uitsluitend bestemd voor den handel. Niet alléén, dat de Javaan niet op de hoogte is van het handelsvak, zelfs weten de meest Javanen niet eens, hoe zij handelsgoederen moeten bestellen. Wat de inboorling bij den kleinhandelaar koopt, is schrikbarend duur, vergeleken bij hetgeen men voor dezelfde waren in Europa uit de eerste hand betaalt. De nederlandsche, engelsche, chineesche groothandelaars betrekken de artikelen uit Europa. De inlandsche kleinhandelaar slaat bij hen de goederen in, laat hen verscheidene procenten winst maken. Hij echter moet ook zijn voordeel hebben. Wat moet de arme inboorling dan niet betalen? Wanneer de vreemdeling de bestellingen uit Europa kan doen, roept schrijver zijne rasgenooten toe, waarom zoudt gij dat niet kunnen? Zeker zult gij antwoorden: omdat wij geen groot bedrijfskapitaal hebben. Dit antwoord raakt kant noch wal, vervolgt hij, want de groote handelshuizen in Europa voeren zelfs bestellingen uit van f 10 en minder.

Om te weten, wat de artikelen en waren kosten, vrage men prijscouranten, die gaarne gratis worden toegezonden.

Wanneer slechts de Javaansche kleinhandelaren een geringe winst voor zich nemen, komen de artikelen den inboorling zoodoende op ongeveer de helft van de thans bestaande prijzen te staan. Wij kunnen dan op ons zelve de spreekwijze toepassen: „zoo wel den buffel als den mensch vermesten.”

Daarom noodigt schrijver zijne rasgenooten uit, mede te werken tot verwezenlijking van het denkbeeld zelf hunne waren uit Europa te betrekken om den verderen financiëlen achteruitgang van den inboorling te voorkomen.

Met de voortbrengselen van ons land gaat 't al even zoo; de indische producten: koffie, caetsjoek, benzoëhars, specerijen enz. enz. worden in den regel verkocht aan handelshuizen in Indië, die ze naar Europa verschepen. Laten wij ons maar bij de koffie van Sumatra als voorbeeld bepalen: De plantverkoop zijn product aan den inlandschen opkoper tegen f 40 à f 50 de pikoel (= 62½ K.G.) Deze verhandelt ze aan den Europeeschen exporthandelaar tegen f 60 de pikoel. De marktwaarde van dit product te Amsterdam is van f 150 tot f 180 de pikoel! Hoeveel van de winst, welke wij anders zouden kunnen maken, komt nu den vreemdeling ten goede! Wanneer de exporthandelaar de koffie naar Europa kan verzenden, waarom zouden wij dat ook niet kunnen? vraagt schrijver. En dit geldt niet alléén de stapel-, maar ook de boschproducten. Schrijver hoopt, dat in de wijze van bestellen van handelswaren en van uitvoer van inlandsche producten spoedig een verandering moge komen, opdat de inboorling niet te veel schade lijde en de vreemdeling te veel winst make, zooals thans geschiedt.

Bovenstaand denkbeeld wordt op dit oogenblik verwezenlijkt. In een onzer vorige nummers hebben wij melding gemaakt van de Sarikat dagang Islamiah (sarikat = arab. sjirkat, bond, vereniging). Deze bond van mohammedaansche handela-

ren beoogt een rechtstreeksche relatie te scheppen tusschen den Europeeschen producent en den inlandschen kleinhandelaar en tusschen den inlandschen opkoper van stapel- en boschproducten en den Europeeschen groothandelaar in Europa en Amerika. Wij kunnen hieraan nog toevoegen, dat een hier te lande vertoevende oud-ambtenaar van het B. B. is uitgenoodigd om den bond van mohammedaansche handelaren zoowel in Nederland als in de overige Europeesche landen te vertegenwoordigen, en op te treden als tusschenpersoon.

In de *Bintang Soerabaya* bespreekt *Horizon* de vraag: of er ook vooruitgang onder de Javanen te bespeuren is? Men beweert, zegt hij, dat dit volk ook heeft deelgenomen aan de vooruitsirevende beweging in de twintigste eeuw. Verstaat men onder het volk alléén de aanzienlijken, de *Bangsawan*, dan kan hij zich met die oewering vereenigen. Hoevele adellijken uit Solo en Djokja zijn niet voor hunne opvoeding naar Europa gegaan! Hoevele van hen uit andere deelen van Java hebben niet een opleiding gehad aan de verschillende hogere burgerscholen en opleidingscholen voor inlandsche ambtenaren! Bovendien hebben vele aanzienlijken besloten ook hunne dochters onderwijs te doen genieten. Maar, vraagt hij, heeft een van zijne lezers gehoord dat bijv. de rijke handelaar Drono zijn zoon naar Nederland heeft gezonden, opdat deze aan een handelsschool een opleiding zou erlangen? Hem is tot dusverre zulk een geval niet bekend. Kan men zeggen, vervolgt hij, dat de landbouwer, de handwerksman, de kleinhandelaar vooruitgegaan zijn? Integendeel, meent hij, er zijn zelfs tekenen van achteruitgang in dezen waarneembaar. Zoo bijv. is de weefkunst der inlandsche vrouwen bijna geheel verloren gegaan, doordat tegenwoordig de fijnere en weinig geld kostende lijnwaden bij scheepsadingen worden aangevoerd uit Europa en Amerika. Het javaansche papier, dat om zijne deugdzaamheid een goeden naam had, wordt thans niet meer vervaardigd, althans niet om er op te schrijven. Het is door het goedkope Europeesche papier, dat men in elke toko koopen kan, geheel verdrongen. De Javaan heeft veel van de hem oorspronkelijk eigene kunstvaardigheid verloren, zonder er iets anders voor in de plaats te krijgen. Men had, bij wijze van spreken, het grove lijnwaad moeten verkopen, om van de opbrengst zich iets van zijde aan te schaffen. Maar wat heeft men gedaan? Men heeft de zijde verkocht en daarentegen daarvoor wind in de plaats gekocht. In den bloeitijd van het Hindoeïsch Madjapahit doorkliefden tal van handels- en oorlogsvaartuigen, vervaardigd door Javanen, de zee. Waar worden thans op Java dergelijke vaartuigen gemaakt? Geheel anders handelden de Japanners. In 1853 gaf Koning Willem III aan Japan het oorlogschip „de Soembing” ten geschenke. Het was, of dat rijk toen uit een diepen slaap ontwaakte. Er werd een marineschool opgericht. De Japansche regeering verzocht aan de onze om aan eenige onzer zeeofficieren te vergunnen op die onderwijsinrichting Japanners op te leiden voor de marine. Tal van leerlingen van die school afkomstig, werden naar Europa gezonden om een verdere opleiding te krijgen. Van dat tijdstip af dateert het bestaan der Japansche oorlogsvloot!

Wel is waar zijn op Java tal van fabrieken van allerlei aard opgericht, gaat schrijver voort, zooals sigarenfabrieken, suiker-, ijs-, oliëfabrieken enz., maar dat zijn volstrekt geen bewijzen voor den vooruitgang van den Javaan, want die fabrieken behooren

niet aan hen toe, maar aan Europeanen of aan Chinezen. Hij hoopt daarom, dat geode inlanders er eens toe zullen komen om ook fabrieken te bouwen om b.v. een groot handelshuis te stichten, zoodat men later hooren zal van een firma Djodrono en Co. Dit zou eerst als een bewijs van vooruitgang aangemerkt kunnen worden!

Schrijver meent den huidige, bestaanden toestand te moeten toeschrijven aan indolentie en gebrek aan geestkracht bij den Javaan. Hij wil daarmede niet te kennen geven, dat de inlander lui is, neen, zijne rasgenooten zijn ijverig genoeg, daarvan is hij overtuigd. Zij zitten niet stil. Als de landbouwer zijne taak op het veld heeft volbracht verzamelt hij brandhout of gras voor veevoeder, hetzij ten eigen gebuik, hetzij voor den verkoop. Zijne kinderen hoeden het vee; reeds jong worden zij aan arbeiden gewend. Met indolentie bedoelt hij, dat de inlander zijn verstand niet genoeg laat werken, dat hij niet met beleiden overleg handelt.

Vervolgens geeft schrijver een kort overzicht van de ontwikkelingsgeschiedenis van Japan in den laatsten tijd en eindigt met de vraag: Wat ontbreekt ons? Zijn antwoord luidt: goed onderwijs.

De *Pantjaran Warta* behandelt de kwestie van credietverschaffing aan inboorlingen door de zoogenaamde hulpbanken. Over het algemeen, zegt zij, worden grootere bedragen aan aanvragers om crediet geleend, dan zij werkelijk noodig hebben. Zij, die een kleinhandel hebben, behoeven in den regel slechts een gering bedrag, maar de minimumsom, welke die hulpbanken uitleenen, is f 5. Tengevolge van deze bepaling worden de leeners gedwongen, meer te leenen dan wat zij inderdaad behoeven. Hetgeen zij meer ontvangen dan wat zij als werkkapitaal gebruiken moeten, wordt verteerd, alzoo niet tot een productief doel aangewend. Het is ook wel eens gebeurd, dat de leener op zijne beurt dat overtollige aan noodlijdenden uitleent tegen hogere (woeker) rente! Het zou daarom beter zijn, indien de afdelingsbanken alléén geld aan de desabanken verstrekten, want het bestuur der desabank is beter op de hoogte van de nooden van den kleinen man en deze desa-credietinstellingen kunnen er ook beter voor waken, dat het geld niet kome in handen van personen, die niet geholpen behoeven te worden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Onder de vreemdelingen, zegt John Gierson in de *Sinar Borneo*, zijn met de Chinezen, die zich het langst in Ned.-Indië bevinden. Velen van hen zijn reeds verscheidene geslachten daar gevestigd. De Chinees brengt het Gouvernement veel voordeel aan, hij wordt zwaarder belast dan de andere rassen. Toch moet hij nog steeds vernederingen blijven ondergaan, heeft hij geen vrijheid van beweging, die zoo noodig is voor de uitoefening van zijn handel, wat zijn hoofdmiddel van bestaan is. Tot dusverre heeft hij nog steeds te lijden van de plaag, welke men „reis pas” noemt. Bovendien moet hij afgezonderd in wijken wonen. Het is of men hem verbieden wil met andere natiën, in de eerste plaats met Europeanen, te verkeerren. Hij wordt als een stiefkind behandeld. Men ziet hem niet voor beschaafd aan, niettegenstaande er andere rassen zijn, die, wat beschaving betreft, beneden den Chinees staan en toch boven hem gesteld worden. Indien die andere rassen tegen de goede vormen zondigen, wordt er geen gewag van gemaakt, terwijl men ter-

FEUILLETON.

Het hoogste Liefde-offer. *)

(Slot.)

De tijd, waarop de bisschop zijn jaarlijksch bezoek aflegde, naderde en de kapelaan waarschuwde hem nu, dat hij een wijdingsdienst zou moeten verrichten, daar door de edelmoedigheid van een rijk man een kerk was gebouwd, ter vervanging van het oude, bijna ingestorte kerkgebouw op drie mijlen van daar gelegen.

Deze bisschop was toevallig dezelfde, die tien jaren geleden geweigerd had Arabella in gewijde aarde te begraven.

De wijdingsdienst had plaats, en daarna gingen de bisschop en verscheidene andere geestelijken het kerkgebouw rond, om het in oogenschouw te nemen en te bewonderen. Vooraan ging de edelmoedige vreemdeling.

„Heeren”, zeide deze eensklaps, toen zij zich dicht bij den preekstoel bevonden, „wilt u hier even blij-

van staan”, en een paar werklieden roepende, gelastte hij hen een zwaren plaat weg te nemen. Daardoor werd een groote marmeren steen zichtbaar, waarop een grafschrift, en daarboven zag men een duif met uitgespreide vleugels. De geheimzinnige vreemdeling drukte op een knopje, dat tusschen de vleugels was aangebracht, en daarop ging de marmeren plaat zachtens omhoog en zagen de verbaasde toeschouwers plotseling het gelaat van een nog zeer mooie vrouw in volle bruidstooi, in een lijk-kist met een deksel van glas rustend.

„Eerwaarde heer”, zeide L., den bisschop strak in de oogen ziende, „hier ziet u het stoffelijk overschot van haar, aan wie U, een dienaar van het Evangelie der liefde, ondanks mijn herhaalde smeekbeden, een plekje in gewijden grond hebt ontzegd. Maar ik hoop”, ging hij voort, zijn stem verheffende, zoodat deze de geheele kerk doortilde, „dat zij ons op dit oogenblik gadeslaat om te zien dat ik, door de goedheid Gods daartoe in staat gesteld, in de gelegenheid ben geweest, haar laatsten wensch te vervullen — een wensch, die voor mij wet was: om in gewijden grond begraven te worden. En ofschoon U, Eerwaarde heer, een

van Gods heilige engelen op aarde als een zondaars en misdadige wildet brandmerken, ziet u thans dat Een, die machtiger is dan U, mij hulp wilde verleenen. En U zelf waart genoodzaakt, ofschoon onwillekeurig, bij haar graf woorden van wijding en van zegening uit te spreken.”

De bisschop en zijn volgelingen stonden verplet en durfden elkander nauwelijks aanzien. De Eerwaarde heeren verlieten het kerkgebouw met veel minder zelfvertrouwen dan zij het een uur te voren betreden hadden.

Nadat Arabella tien jaren dood was, begon men haar eene heldin te noemen en omgaf men haar met een stralenkrans van romantische vereering.

Haar getrouwe minnaar, die na haar dood geen ander levensdoel had gehad dan haar laatsten wensch te vervullen, verdween voor altoos, en zijn onbekend graf licht wellicht honderden mijlen van het hare verwijderd, maar laat ons hopen dat zij aan gene zijde van het graf nu vereenigd werden.

*) Uit het Engelsch-Indische tijdschrift „East and West” van H. E. Meyr. (Vert. door L. J. v. d. B. v. R.)

stond spreekt van „vuile chineezen” zoodra een van hen iets verkeerd doet. Waarom gebeurt zulks? vraagt schrijver. Zijn antwoordt luidt: omdat de chinees zoo goed de kunst verstaat in zijn levensonderhoud te voorzien. Dit verwekt afgunst.

Hij wordt bestuurd door zijne eigene officieren, vervolgt schrijver, doch deze zijn slechts poppen die alléén goed zijn om geflatteerde adviezen uit te brengen en om hunne rasgenooten te helpen verdrukken. Zij zeggen op alles ja en amen, zelfs wanneer hunne rasgenooten groote moeilijkheden ondervinden. Wat hebben zij gedaan tegen het passenstelsel? roept hij. Elke japansche barbier, elke japansche nachtvlieder kan zich overal vrij bewegen, zonder reispas, terwijl de chinees heel wat te lijden heeft van den streepkoening (= geel gestreepte, d.i. politieoppasser). Waarom maakt het Gouvernement zoo'n groot verschil tusschen den chinees, die zooveel voordeel aanbrengt, en den japper? Wellicht is dit ook aan den chinees zelf te wijten. Zij, die eenmaal officier hunner nate geworden zijn, bekommeren zich niet meer om hunne rasgenooten en zelfs gedoogen zij, dat hunne politieoppassers het voorbeeld van de overige politiebeambten volgen. Wanneer de eigen hoofden niets doen om hun ras te verheffen, mag men niet van anderen verwachten, dat zij zullen medewerken om de vernederingen, waaraan het chineesche ras blootgesteld is, te doen verdwijnen! Hij eindigt met de vraag: of weldenkenden zich met deze zijne beschouwing vereenigen kunnen?

VARIA.

Een nieuw huldeblijk aan onze Kroonprinses.

In de Nieuwe Courant staan den laatsten tijd nu en dan aardige entrefilets Indië betreffende. Wij laten er hier een paar volgen:

Raden Adjeng Soedarmi, dochter van Raden Mas Toemenggoeng Wreksodiningrat, chef van het bouwdepartement in den kraton van Solo, heeft ter eere van de geboorte van H. K. H. Kroonprinses Juliana, een jubelmarsch voor harmonie-muziek gecomponeerd, welk muziekstuk aan H.M. onze Koningin zal worden opgedragen.

Eenige leden der Bataviasche stamfmuziek wilden dien marsch het eerst ten gehoor brengen op den 30en Juni j.l., den dag, waarop een jaar geleden een andere Poetri, een papieren prinses, geboren werd, namelijk de Poetri Hindia, het eerste orgaan der vooruitstrevende inlandische vrouwen.

De bedoelde jeugdige componiste bewerkt aan gemeld damesblad de rubriek Muziek en kunst. Haar vader is een broeder van Raden Adipati Sosrodingrat, Soerakarta's rijksbestierder, een groot bewonderaar van Europeesche muziek. Het srikkorkeet gevormd door adellijken in den dienst van den kepatikan (departement van den Rijksbestierder), en staande onder leiding van een Europeeschen orkest-directeur, heeft een zeer gunstigen naam.

De talrijke hier in den Haag vertoevende „ex-slaven van het Binnenhof” (volgens een onzer in Ned.-Indië reizende schrijvers zouden in de Vorstenlanden zoo de beheerders van landelijke ondernemingen en hun geëmployeerden genoemd worden) zullen zich de uitvoeringen van dat orkest bij verschillende gelegenheden in het residentiehuis, den kraton, den kepatikan, Solo's schouwburg enz., wel met genoegen herinneren.

De Goenoeng Sèwoe op Java.

Het zoo merkwaardig gevormde kalkgebergte Goenoeng Sèwoe (= duizend bergen) langs de zuidkust van Java in de Vorstenlanden en de afdeling Patjitan gelegen (het gedeelte in de tot het Mangkoenegaransche gebied behoorende afdeling Wonogiri is door wijlen Pangeran Adipati Ario Mangkoenegoro IV Giri tontro, eveneens duizend bergen beteekenend, geheeten), genoemd naar de duizenden, meest halfbolvormige topjes, die aan de Zuid-atrikaansche kopjes herinneren en het grootste deel van het terrein bedekken, zal weldra bezocht worden door dr. J. J. Danes, privaats-docent voor geographie aan de Boheemsche universiteit te Praag.

Deze geleerde is goed bekend met het eigenaardige type der kalkgebergten, dat men onder den naam korstformatie samenvat, gekenmerkt door de grootendeels onderaardsche afvloeiing van het water; hij kent dat niet alleen uit Oostenrijk, maar heeft het ook op Jamaica bestudeerd.

Thans gaat hij op reis naar Australië met Dr. K. Domin. Op de heenreis zullen beide onderzoekers hun route over Java nemen.

De Goenoeng Sèwoe, door Frans Wilhelm Jung-huhn, den uitnemenden bergbeschrijver, van wien de

herdenking van den dag, waarop hij honderd jaren geleden het levenslicht zag, op 26 October zoowel in Den Haag als in zijn geboorteplaats Mansfeld zal plaats hebben, uitvoerig beschreven, is later bereisd o.a. door Van Dijk en den thans hier in Den Haag vertoevende oud-chef van het mijnwezen, dr. R. D. M. Verbeek, die beknopte beschrijvingen er van in het licht gaven.

Maar het ontbreekt nog aan een systematisch onderzoek, dat een verklaring van deze, buiten Java slechts van zeer weinig terreinen bekende bodemformatie der duizend bergen tracht te geven.

In de meeste kuststreken treft men haar niet aan.

Gebrs. Penard.

Naar de Avondpost vernam, heeft het bestuur van het Koloniaal Meuseum een zilveren medaille geschonken aan elk der gebroeders F. P. en A. P. Penard, wier verdienstelijke werken ook door ons besproken werden.

De heeren Penard zijn geboren Surinamers, die op betrekkelijk jeugdigen leeftijd Paramaribo hebben verlaten, om in het binnenland een zwervend leven te gaan leiden te midden van de indianenstammen, de laatste overblijfsels van de oorspronkelijke bewoners van Guyana. Na eenige jaren gelukte het hun ten slotte het vertrouwen te winnen van de zeer schuwe Indianen en uit den mond van kraaimannen (Indiaansche priesters) een schat van legenden op te teekenen, betreffende den eeredienst en de geschiedenis der Caraïben en andere stammen.

Voor de studie van het zieleleven en de beschaving dezer wilde stammen zijn de studiën van gebrs. Penard van zeer veel belang. Zij hebben deze gepubliceerd in een drietal werken, nl. „De Menschelijke aanbidders der Zonneslang”, „Het Woord van den Indiaanschen Messias”, en „Neo-Sophia of de cirkelleer van tijd en ruimte.”

Zij hebben het voornemen ook nog een uitgebreide encyclopaedie van het leven en de geschiedenis der Surinaamsche Caraïben in het licht te zenden, doch uit den aard der zaak gaat de uitgave van zulk een werk met groote financiële lasten gepaard is en het niet gemakkelijk er een uitgever voor te vinden.

Bovendien hebben de heeren Penard in de oerwouden van het Surinaamsche binnenland een uitvoerige studie gemaakt van het leven der vogels, waarvan de resultaten zijn neergelegd in een rijk geïllustreerd werk, getiteld „De vogels van Guyana.”

Zendingstentoonstelling.

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Utrechtsche Zendingen-vereening zal te Utrecht een Zendingstentoonstelling gehouden worden. Door middel van op doek aangebrachte beelden, door de kweekelingen der Nederlandsche Zendingsschool vervaardigd, zullen tafereelen worden voorgesteld uit het werk van de Utrechtsche Zendingen-vereening. Verder zullen modellen aanwezig zijn van inlandsche woningen, heidensche tempels, een smidse, allerlei gebouwen, die op het godsdienstig en maatschappelijk leven der bevolking betrekking hebben. De invloed, dien de zending daarop oëfent, zal worden verduidelijkt door modellen van kerken en scholen, van woningen van christen-inlanders, enz. Bovendien zullen velerlei ethnographische voorwerpen aanwezig zijn, als afgodsbeelden, huisraad, wapenen, werktuigen, enz., terwijl door middel van graphische voorstellingen het werk der zending zal worden verduidelijkt. De tentoonstelling zal een aanschouwelijk beeld geven van het werk der zending. Een aantal zendelingen, oud-zendingelingen en andere personen, die van het werk goed op de hoogte zijn, zullen van de tentoongestelde voorwerpen de noodige verklaring geven, zoodat zoowel meer als minder ontwikkelden hier veel zullen vinden dat hun belangstelling wekt.

De tentoonstelling wordt gehouden van 5 tot en met 8 October in de groote zaal van Tivoli.

Tentoonstelling van het Nederl. Koloniaal Boek

In de Belgische *Matin*, die ons toegezonden wordt, lezen wij dat 13 dezer te Antwerpen door de Vlaamsche Handelsvereening een tentoonstelling geopend werd van oude en nieuwe boeken op koloniaal gebied, ter eere van prins Alberts terugkomst uit den Congo.

Werken van groote waarde werden door de Koloniaal bibliotheek van het Koninklijk Instituut van Nederlandsch-Indië en het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage daarvoor afgestaan. Ruim tweeduizend deelen van den Haag alleen, daarbij nog vele deelen uit de Antwerpsche stadsboekerij, van den Nederlandschen Boekhandel en van verschillende inzenders. En daarnaast tal van couranten, die buiten Nederland en België uitkomen.

In België schijnt weinig bekend te zijn, dat er

zooveel in de Nederl. taal over de koloniën geschreven is. De groote verwondering, hierover geuit door de bij de openingsplechtigheid aanwezige autoriteiten, klinkt ons verwonderlijk.

Of zouden er ook ten onzent nog zulke onwetenden zijn?

Van Vreemde Koloniën.

Landbouw-crediet in Engelsch-Indië.

De luitenant-gouverneur van Bengalen, sir Edward Baker, hield de openingsrede bij gelegenheid van de conferentie van de coöperatieve vereenigingen van Bengalen.

Sir Edward zette de onhoudbaarheid uiteen van het betoog, dat het gouvernement de noodige fondsen moest weten te vinden om den Indischen landbouwer van zijne schulden te bevrijden en dezen werkkapitaal te verschaffen. Behalve dat zulk een taak buiten de sfeer der mogelijkheden ligt zou het volgens den spreker een groot politiek gevaar opleveren, indien het bestuur de voornaamste schuld-eischer ware van de landbouwende gemeenschap. Maar door middel van het coöperatieve stelsel hoopte sir Edward, dat het volk zelf zijne financiële redding zou bewerkstelligen.

Hij wees op de groote verborgen schatten, die ongebruikt liggen in Indië, en zich telkens meer ophopen zonder enig nut voor de gemeenschap.

Het stelsel der coöperatieve credietvereenigingen maakt, wat de toepassing in Engelsch-Indië betreft, wel eenige vorderingen, maar toch niet in voldoende mate.

Wat de werking dier vereenigingen betreft, verwacht men veel goeds van een reis, die de inspecteur der Bengaalsche vereenigingen thans in Europa maakt voor het bestudeeren van de werking van zulke vereenigingen in dit werelddeel.

Omtrent de beraadslagingen der conferentie ontlenen we aan de *Times of India* dat op den tweeden dag verschillende besluiten werden genomen welke de volgende strekking hadden.

Hoezeer de medewerking van welgezinde ambtenaren steeds welkom zoude zijn, werd het toch niet raadzaam geacht om districts-ambtenaren te verzoeken raad te schaffen in zake beleggingen van lokale kapitalisten.

Het doel der vereenigingen moet voor alles zijn om hare leden vrij van schulden te maken, maar het wordt beter geacht om den leden werkkapitaal te verschaffen, ten einde door het toepassen van eene verbeterde werkwijze zichzelf uit de schuld te werken, dan om dadelijk die leden in staat te stellen, hun geheele schuld af te lossen. Daardoor toch zal het mogelijk zijn aan de toepassing der coöperatie grootere uitbreiding te geven.

Het kapitaal der vereenigingen wordt verkregen door een beroep op haar crediet, dat in hooge mate afhankelijk zal zijn van den financiële toestand harer leden, maar telken jare zal elke vereeniging, die nog niet in staat was om hare leden van oude schulden vrij te maken, eene verklaring hieromtrent moeten overleggen aan den door het bestuur aangestelden inspecteur.

Voorts werd het niet wenschelijk geacht, de vereenigingen aan bepaalde regelen te binden, ten aanzien van de rente, waartegen geld kan worden itgeleend. Die rente behoort beduidend lager te zijn, dan de in het land gebruikelijke, maar toch hooger dan die, waartegen aan de vereeniging zelve wordt geleend, ten einde de vorming van een reservefonds mogelijk te maken. Naarmate dit reservefonds aangroeit, zal dan de rente, waartegen door de vereeniging gelden worden verschaft, moeten worden verlaagd.

Ten aanzien van de te verlenen zekerheid aan de financiers, die het geld aan de vereeniging voorschieten, waren de meesten der ter conferentie aanwezigen de meening toegedaan, dat grooter waarborgen werden vereischt. Tot een bepaald besluit kwam men evenwel niet.

Hoezeer nu de werking der coöperatieve credietvereenigingen in Engelsch-Indië zeer hoog geschat wordt, ziet men daar toch ook in, dat daarmede alleen niet kan worden volstaan.

Waar nu die vereenigingen geheel zijn aangewezen op een beroep op het particulier kapitaal, begrijpt men, dat de instelling van landbouwcredietbanken hiertoe een gewichtig middel zou zijn.

In de laatste twee of drie jaren heeft het bestuur ernstige aandacht aan het vraagstuk der landbouwcredietbanken geschonken, en het schijnt wel, dat de meening overheerscht, dat die banken in nauw verband met de bestaande coöperatieve vereenigingen zullen moeten samenwerken.

Van verschillende zijden werden voorstellen inge-

diend voor de oprichting van een landbouwcrediet-bank, maar alle voorstellers vroegen bestuurs-waARBORGEN in een of anderen vorm.

Tot eene beslissing is het bestuur niet gekomen.

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van het Koloniaal
Weekblad, den Haag.

Geachte Redactie.

In het Koloniaal Weekblad No. 32 d.d. 12 Augustus 1909 lees ik een uit de „Java-bode” overgenomen stuk betreffende de toestanden ter Sumatra's Westkust. Veroorloof mij daaromtrent de volgende opmerkingen te maken:

1o. De door den Gouverneur kort na zijn optreden ingediende reorganisatievoorstellen werken uiterst belemmerend op den dienst. Allerlei noodige veranderingen komen niet tot stand; worden al voorstellen ter zake te Padang ingediend, dan blijven zij daar op afdoening wachten, in afwachting van de beslissing door de Regeering te nemen op de bovengenoemde voorstellen. En dan wat voor voorstellen! uitsluitend met het doel bezuinigingen op 's Lands uitgaven te bewerkstelligen, zonder te letten op de wenschen en het heil der betrokken bevolking.

Een oud-Resident der Padangsche Bovenlanden stelde sarcastisch voor alle bestuursambtenaren van de Westkust weg te nemen en op Padang uitsluitend één controleur te plaatsen!

2o. Aangenomen, dat een betere toestand geschapen wordt, als de door de bevolking gekozen larashoofden vervangen worden door controle-mantri's, is het toch zeer onbillijk die controle-mantri's waarnemend larashoofd wel het werk, doch niet de aan die betrekking verbonden bezoldiging te doen genieten: een larashoofd ontvangt f 80 per maand, een controle-mantri f 45.

3o. Waar de toestand van rust werkelijk is ingetreden — aldus de „Javabode” — een feit dat waar is, begriep ik niet goed het wenschelijke van de handhaving van den luitenant van Loenen — een schoonzoon van den kolonel, gewestelijk militair commandant te Padang — als wd. controleur van Boea. Zijn er bij het B.B. dan geen flinke mannen meer in staat de rustige bevolking van Boea te besturen? De tegenwoordige wd. Assistent-Resident van Tanah Datar — waaronder Boea ressorteert — de heer L. C. Westenenk, weet dat toch zeker wel beter.

Maar zoo is het nu eenmaal tegenwoordig in Indië: Adspirant-controleurs maken geen promotie, militaire civiel gezaghebbers worden tegelijk met hunne benoeming als zoodanig belast met het bestuur over een (onder)afdeeling — ik weet het uit goede bron — zij, die al drie jaren en langer meelopen, kunnen op bevordering wachten, omdat de minbelangrijke bestuursplaatsen op de buitenbezittingen door civiel-gezaghebbers bezet zullen worden.

We weten het allen: „de kruik gaat te water tot ze breekt”, en dan?

Met dank voor de plaatsing,

Een ambtenaar B. B. m/v.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 21 Juli '09.
De Sumatrapost idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 20 Juli '09.
De Javasche Courant No. 56 en 57.
De Delicourant t/m 16 Juli '09.
De Padanger t/m 15 Juli '09.
Nieuwe Surinaamsche Courant t/m 22 Juli '09.
Suriname. Nieuws en Adv.blad t/m 23 Juli '09.
Weekblad voor Indië No. 8 t/m 11.
Deutsche Kolonial Zeitung Nos. 30 en 31.
La Quinzaine Coloniale No. 14.
Damesweekblad voor Indië Nos. 47 t/m 50.
De Stem van Indië Nos. 24 t/m 28.
Exportblad Nos. 780 t/m 782.
Jong Indië Nos. 50 t/m 52 en No. 1.
De Banier No. 29.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 126.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 28.
De Indische Mercur No. 33.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

Koloniaal Museum.

Bulletin No. 42 van het Koloniaal Museum te Haarlem bevat het Verslag over het jaar 1908, opgesteld door den Directeur, Dr. M. Greshoff. Evenals altijd bevat ook dit jaarverslag hoogstbelangrijke mededeelingen, waarvan wij in de eerste plaats noemen de in den loop van het jaar gehouden voordrachten, als F. Stork: Land, volk en voortbrengselen van Birma. — Dr. W. T. de Vogel: Malaria-bestrijding en hygiëne in tropische gewesten. — J. E. Tehupeiry: Centraal-Borneo en zijne bevolking. — J. H. Tours: De Caraïbische zee en hare voortbrengselen. — Mr. D. Fock: De Nederlandsche koloniale politiek van den jongeren tijd. Voorts geeft de oud-dirigeerend off. van gezondheid, Dr. W. Pauw, eenige levensbijzonderheden van den ongemeen begaafden Indiër J. E. Tehupeiry, die, gelijk bekend, op den 18 December 1908 door een noodlottig toeval plotseling te Utrecht overleed. Dr. Pauw was verscheidene jaren als leeraar verbonden aan de School tot opleiding van Inlandsche geneeskundigen te Weltevreden en zegt van den overledene o.m.: „Van alle leerlingen, die ik in die jaren heb zien komen en gaan, is Johan Tehupeiry mij de liefste geweest, niet alleen om zijn bijzondere intelligentie en zijn buitengewonen ijver, maar ook om zijn werkelijk beminnelijk karakter.”

Verder bevat het Verslag onder andere mededeelingen nog een hoogst leerrijke rubriek Inlichtingen, correspondentie enz., waarin gestelde vragen op allerlei gebied de koloniën betreffende door den Directeur beantwoord worden.

Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap.

De nieuwe (dubbele) aflevering van dit Tijdschr. brengt een aantal interessante opstellen. In de eerste plaats een artikel van H. A. van Dwall, den bekenden Maleischen taalkenner, getiteld Bataviaasch-Maleische taalstudien. Indien er — zegt de schrijver in zijn voorwoord — sprake is van een Inlandsche taal, welke stiefmoederlijk is behandeld, eene taal, waarnaar door anderen niet is omgekeken, dan is dat zeker het geval met het Bataviaasch-Maleisch. Behalve de kleine woordenlijsten van Homan en Batten is omtrent het Bat.-Mal. niets in druk verschenen. En toch verdient deze taal aller aandacht, omdat zij, meer dan andere spraken, leeft. Zij heeft bij voortduring zich geschikt naar de nooden en behoeften van de Inlandsche maatschappij en gelijken tred gehouden met hare vooruitgang. In haar zijn javanisten te ontdekken en eigenaardigheden van het Soendaasch, zoomede woorden, behalve aan het Arabisch en andere Oostersche talen, ook aan het Chineesch ontleend. Het is een taal op zich zelf en het getuigt van groote bekrompenheid en domme verwaandheid haar als minderwaardig te beschouwen voor passer-Maleisch, welke niet der moeite van bestudeering waard is. Aan de minachting voor het Bat.-Mal. is het — altijd volgens den schr. — in hoofdzaak te wijten, dat na jaren verblijf in den Oost tal van Hollanders, die daar hunne ambtsbezigheden hebben, zich niet verstaanbaar kunnen maken aan den Inlander en hem evenmin begrijpen. Het zou daarom voor den schr. eene voldoening wezen, wanneer ook linguïsten hunne aandacht vestigden op de taal, „welke voor mij verreweg het grootste deel mijner jeugd en mijner jongelingsjaren als voermiddel heeft gediend en dat zij lust en gelegenheid vonden om mijne studiën na te gaan en aan te vullen.” Daarop behandelt de heer Von Dwall de medeklinkers en klinkers, en besluit dit eerste gedeelte van zijn arbeid met eenige gesprekken, getiteld: Naar en op de pasar gambier.

De heer Moquette geeft daarna het vervolg zijner uitgebreide, geïllustreerde studie over de Munten van Nederlandsch-Indië, welke in hooge mate bezitters van munverzamelingen moeten interesseren. Thans behandelt de schrijver: a. De „Bonken” van 1796 t/m 1810 te Batavia, en in 1818/19 te Soerabaja geslagen; b. De tinnen Duiten in 1806/7, en de metalen stuivers, in 1799/1800 te Batavia geslagen. c. De Duiten, Halve stuivers en Stuivers, te Soerabaja geslagen van 1806 tot September 1811. Omtrent deze munten, teekent de schr. aan, „bestaat in alle opzichten een groote onzekerheid, en wanneer we ons laten leiden door het werk van E. Netscher en Mr. J. A. van der Chijs, „De Munten van Nederlandsch-Indië”, tasten we meestal in het duister.”

Dr. N. Adriani stelt vervolgens de groote verdiensten van Dr. B. F. Matthes (overleden 9 October 1908), als taalbeoefenaar in het licht en noemt hem met het volste recht „de grondlegger van de wetenschappelijke beoefening van het Makassaarsch

en het Boegineesch, wiens talrijke geschriften nog zeer langen tijd bij uitnemendheid bronnen zullen blijven voor onze kennis van taal, land en volk van Zuid-Celebes.” Dezelfde geleerde, Dr. Adriani, geeft nog eene beschouwing over: De naam der gierst in Midden-Celebes.

Ten slotte worden vermeld eene bijdrage van controleur R. A. Kern over de Wajang Beber van Patjitan (met 3 niet zeer duidelijke platen), en een taalkundig opstel van den zendeling H. Sundermann getiteld: Ueber Activum und Passivum im Miasischen.

Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap.

Deel 57 dezer Verhandelingen is geheel gevuld met eene studie van Dr. Ph. S. van Ronkel. „Catalogus der Maleische handschriften in het Museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen”, deels eigendom van het Genootschap, deels eigendom van het Gouvernement, doch ter bewaring aan het Genootschap afgestaan. Dr. van Ronkel heeft zijn uitvoerig werk als volgt ingedeeld: Verhalen; Mohammedaansche legenden; Geschiedenis; Inlandsche wet en adat; Gedichten; Islam, stichtelijke lectuur en religieuze superstitie; Varia. Aanhangel: Woordenboeken en woordenlijsten; Minangkabausche handschriften.

Teysmannia. 1909. Af. 7.

Inhoud: Korte aanteekeningen over Kina (De Djamoe-oepas), door Dr. A. Rant. — Over orchideën (Over eenige hier gekweekte Thunia-soorten) door H. J. Wigman Jr. — De tuin van het Blinden-instituut te Bandoeng, door H. J. Wigman. — Onderzoekingen omtrent de natuurlijke bastaardeering bij het rijstwas, door J. E. van der Stok. — De extractie van cocablad, door A. W. K. de Jong. — Het Bureau voor Landbouw- en Handelsanalyses. — Vezelcongres te Soerabaja in 1910. — Benèvens de navolgende bijdragen, allen van den heer E. de Kruijff: De sisalkultuur buiten Nederlandsch-Indië. (De sisalkultuur in Duitsch Oost-Afrika). — Machineriën in gebruik bij de bereiding, nabewerking en verpakking van de sisalhennepe. — De bestrijding van de rattenplaag door middel van zwavelkoolstof. — Iets over gaplek, cassavemeel, tapioca, en flake. — De enzymatische splitsing van vetten en oliën, en hare toepassing bij de zeepfabricatie. — Handelspreparaten van knolletjesbacteriën.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Afl. 1 van deel 37 bevat de navolgende opstellen: In Memoriam (M. Herz), door F. K. Overduijn. — Theecultuur der inlandsche bevolking in de residentie Preanger-Regentschappen, door A. F. Velders, controleur van Soekanagara. — Een en ander over grondverhuur door Inlanders aan suiker-ondernemingen, door v. R. — Verbetering van de positie der Europeesche en inlandsche ambtenaren B.B. op Java en Madoera, door F. Lacleulle. — Hippologische verhandelingen (vervolg), door A. M. Vermast.

Chineezen buiten China.

Een omvangrijke publicatie, waarvan de volledige titel luidt: Chineezen buiten China. Hunne beteekenis voor de ontwikkeling van Zuid-Oost-Azië, speciaal van Nederlandsch-Indië, door L. H. W. van Sandick, controleur bij het B.B. op de bezittingen buiten Java en Madoera. 's-Gravenhage, M. van der Beek's Hofboekhandel.

Het is uit den aard der zaak niet mogelijk van dit uitvoerige werk in een beknopt bestek een overzicht te geven, waarom volstaan wordt hier te laten volgen een gedeelte der Voorrede des schrijvers en een opgave der hoofdstukken, waarin het is verdeeld.

„Bij besluit van den Gouv.-Generaal van Ned.-Indië werd ik aangewezen voor de studie aan de Nederl.-Indische Bestuursacademie. Op de voor die studie aangewezenen rust o.a. de verplichting een voordracht te houden over een onderwerp, verband houdende met den werkkring van ambtenaar bij het Binnenl. bestuur. Aangezien ik gedurende mijn verblijf als controleur B.B. in de Westerafdeeling van Borneo heb kunnen nagaan van hoeveel belang de aanwezigheid der Chineesche bevolking in die residentie is geweest voor de ontwikkeling van het gewest, koos ik als onderwerp van de voor mij verplichte voordracht: „Het Chineezenvraagstuk in Nederlandsch-Indië.”

Bij het samenstellen van mijne voordracht raadpleegde ik in verschillende bibliotheken de zeer uitgebreide literatuur over de Chineezen in het algemeen. Een deel van de door mij bij die raadpleging gemaakte aanteekeningen, benevens de afschriften, vertalingen en extracten van verschillende boekwerken worden hierbij, tot een geheel vereenigd en hier en daar van opmerkingen mijnerzijds voorzien, den lezer aangeboden. Hij kan daardoor in korten tijd kennis nemen van wat n. m. b. meening het belangrijkste is, dat over den Chinees als factor voor de

ontwikkeling van Zuid-Oost-Azië, en speciaal van Nederlandsch-Indië, geschreven is."

Na zijne inleiding geeft de schr. eene opgave der talrijke, door hem geraadpleegde bronnen, en verdeelt voorts zijn werk als volgt:

Hoofdstuk I. Emigratie. II. De Chinezen buiten China, met uitzondering van Nederlandsch-Indië. III. Toelating, vestiging en reizen van Chinezen in Nederlandsch-Indië. IV. De Chinezen op Java en Madoera. V. De Chinezen in de Westerafdeeling van Borneo. VI. De Chinezen in de residentie Oostkust van Sumatra. VII. De Chinezen in de overige Buitenbezittingen. VIII. De Chineesche geheime genootschappen. IX. De rechtstoestand der Chinezen in Ned.-Indië. X. China; conclusies.

De door schr. gemaakte conclusies achten we zeer belangrijk en laten deze daarom in hoofdzaak hier volgen, voor zooverre zij speciaal op Oost-Indië betrekking hebben.

De immigratie van Chinezen behoort zooveel mogelijk te worden aangemoedigd op de bezittingen buiten Java en Madoera, speciaal in de gewesten Oostkust van Sumatra, Riouw en Onderhoorigheden, Banka, Billiton en de Westerafdeeling van Borneo. Daarentegen behoort de immigratie van Chinezen op Java en Madoera zooveel mogelijk te worden belemmerd. Zoo spoedig mogelijk dienen bepalingen vastgesteld te worden, die na korten tijd leiden tot eene algeheele afschaffing van het passenstelsel en het verplichte wonen in wijken. Het onderwijs voor de Chinezen is thans door de Regeering voor de eerste tijden afdoende geregeld. De werking van de Chineesche geheime genootschappen in Ned.-Indië behoort te worden tegengestaan door verwijdering van de hoofden dier vereenigingen. Het verzoek om, wat rechten en verplichtingen betreft, geheel en al met Europeanen te worden gelijkgesteld, gedaan door een Chinees, die voldaan heeft aan een bepaald voorgeschreven examen in de Hollandsche taal, dient steeds te worden toegestaan. Op de Chinezen, die niet voldaan hebben aan dat examen, moeten zooveel mogelijk dezelfde publiekrechtelijke bepalingen worden toegepast als die, welke gelden voor de Inlanders. In dat geval zullen de zgn. Chineesche officieren op Java en Madoera overbodig zijn.

De Indische Mercur. 1909. No. 32.

Bevat: De toekomst van de Java-suikerindustrie, door C. A. — The bacterial flora of Hawaiian sugars, door H. C. Prinsen Geerlig. — Fermentation of Hawaiian Molasses, door H. C. Prinsen Geerlig. — Economische toestand in Japan. — Handleiding voor hen, die in betrekking wenschen te gaan bij een der suikerfabrieken op Java en de opleiding voor landbouwkundige aan de Rijks Hogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen, door C. A. (antwoord aan de h.h. Sibinga Mulder en J. N. Aberson, naar aanleiding van gemaakte opmerkingen hunnerzijds). — Kabelbaansysteem „Bleichert" over de Suriname-rivier. — De stijging der caoutchouc-prijzen. — Rentabiliteit van groene bemesting bij thee en kina. — De tabakskultuur in Kentucky en Tennessee, door P. Hondius Jz. — Nieuw procédé voor extractie van vanille. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen enz.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 12 van den loopenden jaargang: Crematie, door V. A. — F. A. Liefcrick (Directeur van Financiën), door D. B. — Tomakakka Someroro, door C. R. — De aardstorting bij Mrawan, door C. — Een autotocht naar Bandoeng. — Tentoonstelling van Fransche kunst te Batavia (Een indruk) door T.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op het zoo juist hier te lande ontvangen practische Adresboek van geheel Nederlandsch-Indië, jaargang 1909, samengesteld door F. A. Kleian.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 16 Juli 1909. No. 56.

Dit Nr. bevat o.m. eene ordonnantie, houdende wijziging en aanvulling der voorschriften betreffende de meting van schepen en vaartuigen in Ned.-Indië thuis behorende of aldaar tijdelijk aanwezig.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk Meijuffr. Th. A. Donkel; de klerk W. A. Wilson; pandhuis-administrateur, F. W. Th. Broer van Dijk, en Th. F. E. Caton.

Tijdelijk benoemd: tot opzichter B.O.W., L. R. Pieters, E. J. van Naerssen, J. W. L. van Straaten en M. P. G. Kloeth.

Benoemd: tot griffier van den landraad te Kendal W. Dumas; te Tjilatjap P. G. A. Witterland; tot houtvester G. L. te Wechel; tot opzichter B. O. W., A. van Oostveen en J. van Dijk; tot opziener bij de Ombilin-mijnen F. W. Straatman, J. J. Brandsma, G. A. Goedgebuure en A. H. Kuijlaars; tot pandhuis-administrateur J. A. Neijs en M. J. L. Ch. Keller; tot tijdelijk id. G. Berkhemer en F. J. J. Canter Visscher.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-wedana's van Tjisegal en Soekamantri Raden Soemawiredja en Raden Soemawiria.

Geplaatst: in de res. Besoeki de controleur F. J. Couwenberg.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. E. van Oorschot.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Padang Pandjang C. A. H. Taminian; tot agent van de weesen boedelkamer te Semarang Jhr. W. A. J. Goldman te Madioen.

Militair Departement.

Bevorderd: bij het wapen der Infanterie tot 1en luitenant de 2e luit. J. W. K. Eichholtz, H. A. W. C. de Haze Winkelman en W. A. Grashuis.

Uit de Javasche Courant van 20 Juli 1909. No. 57.

Dit Nr. bevat o.m.: 1o. het Kon. Besluit, houdende wijziging en aanvulling van het octrooi der Javasche Bank.

2o. Een ordonnantie, bevattende maatregelen tot beperking van het opiumgebruik in het gouvernement Sumatra's Westkust.

3o. Een idem, aanvullende de art. 20 en 488 van het reglement op het rechtswezen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof naar Europa, aan Mr. W. F. Haase; een jaar aan Mr. A. J. van Buuren en den ambenaar bij de in- en uitvoerrechten E. A. Kluijver.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies te Batavia L. F. Reijnhart; de commies bij de Alg. Rekenkamer G. C. H. de Bie en de ambenaar bij de in- en uitvoerrechten A. F. Rijken; de hulponderwijzeres Mej. M. C. Slothouwer; de commies bij den post- en telegr. dienst P. C. van Nooijen; de opziener bij de in- en uitvoerrechten R. Th. M. Grashuis; de mantri-politie bij het boschwezen Raden Notogelomo; de hulponderwijzeres Mej. M. van Galen; de boschwachter te Balo Raden Poerwopernoto en Mas Djojosamito.

Benoemd: tot raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Mr. J. Barlagen Bussemaker; tot commies te Semarang J. P. Jacobs; tot lid van den gewestelijken raad van Bantam C. Kist; tot ambenaar der 1e kl. bij de in- en uitvoerrechten C. F. Krijgsman; tot zoutverkoopkhuismeeste, te Banderjemasin G. P. G. In der Maur.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Paroengkoedjang Mas Karta Almada; de ass.-wedana van Moendjoengankoelon Raden Notohamidjojo

Benoemd: tot wedana van Paroengkoedjang Raden Gondo Sapetro; van Menes Raden Moechamad Djajadinigrat.

Geplaatst: in de res. Bantam te controleur W. P. Hillen; benoemd tot onderwijzer 3e kl. te Soerakarta W. Meuleman.

Herbenoemd: tot onderwijzer der 2e kl. te Djokjakarta Mej. C. Perk.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 1en luitenant der artillerie D. Schuman.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor der genie H. A. Klerks; de schrijver bij het Dep. van Oorlog J. C. Werner; de kapitein-kwartiermeester W. F. H. Verhoeff; als militaire commandant van de Oostkust van Sumatra de majoor J. W. Beukers.

Benoemd: tot mil. commandant van de Oostkust van Sumatra de kapitein der inf. J. van Goor; tot 2en luit.-magazijnmeester de adj.-ond. D. Rempt.

Bevorderd: tot oif. van gezondheid der 1e kl. H. A. Hovenkamp; tot 1en luitenant de 2e luit. H. G. Brandon; tot ritmeester de 1e luit. H. Philipp.

Benoemd: tot onderluitenant der infanterie W. G. J. Muuse, J. Teunissen, J. Schotte, J. H. Brugman, G. Hiemstra en R. Rinckes.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist bij de Gouv.-Marine A. L. Hamel.

Benoemd: tot hoofdcommies bij het Dep. van Marine B. Kamp; tot 1en commies G. H. Livan; tot 3en commies L. K. Thieleman.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

Contributie.

G. P. Wijnmalen, Lid v/d. Gemeenteraad, Amsterdam	2.50
I. Bremer, Uitgever v/d. Boekh.,	1.50
Dr. C. P. Hartog, Geneesheer,	1.50
J. Vorenkamp, Leeraar H. B. S. Bat. m. v.,	1.50
J. E. Muller, 1e Luit. Inf. O.-I. L.,	Amersfoort, 1.50
H. Claassen,	Antwerpen 2.50
J. P. C. Hartevelt, gep. Hoofdambt. O.-I.,	Arnhem 5.—
H. J. Reering, Contr. B. B.,	Batavia 2.50
J. H. Schutstal, Kapt. Gen. Staf O.-I. L.,	Brummen 2.50
Bek Tjati Tjong, Student,	Delft 1.50
R. Loman, Gezaghebb. Gouv. Marine,	Groningen 1.50
F. M. Delfos,	Haarlem 1.50
M. de Wilde, Kapt. Inf. O.-I. L.	1.50
J. Mullemeister, Oud Raad v. Indië, Heemstede	2.—
M. Zamen, Dir. N.V. L. v. Meerdervoort, Den Haag	2.50
Dr. J. W. C. Kern, Arts.,	1.50
H. B. Smink,	2.50
J. de Booy, Hoofding. Waterst. B. O. W. N.-I.,	3.00
J. P. Klaassen, Gem. N.-I. Levensverz. Mij.,	2.50
J. de Greve	1.50
Mevr. de Wed. Dr. Strufken	1.50
C. F. H. Engelen	3.—
J. W. IJzerman	5.—
Mr. A. van Olst, Cand. Ind. Recht. Ambt.,	1.50
Mr. F. Ch. Boogaard, Voorz. Landraad m. v.,	1.50
M. van der Beek's Boekhandel	2.50
W. C. B. Wintgens, O.-I. Ambt. m. v.	2.—
V. L. Razoux Schultz, Werkt. Ing.,	1.50
C. Schultz, Contr. B. B. m. v.,	1.50
Jhr. J. F. van Benthem van den Berg	5.—
Ch. R. Veenstra, Hoofdecomm. v. finant.,	2.50
W. J. van der Scheer, Officier v. Gez. 1e kl.,	1.50
I. H. Gerrits, Alg. Ont. N.-I.,	2.—
H. D. Myer, Electr. Ing.,	2.50
J. P. Kruimel, Hoofding. B. O. W. N.-I. m. v.,	6.—
P. Th. L. Grinwis Plaat, Hoogleraar,	2.50
H. Halkema, Transl. Mal. taal,	1.50
L. F. Schröder, Maj. Inf. O.-I. L.,	1.50
W. J. J. Overgaauw, Gez. Gouv. Marine,	2.50
J. van Brero	1.50
Th. P. C. van Dooren, Arts Officier v. Gez.	1.50
1e kl. O.-I. L.,	1.50
W. N. Briel, Dir. Kweeksch. Inl. Onderw.,	1.50
G. Rebel	1.50
Prof. Dr. J. S. Speyer, Hoogleraar,	Leiden 1.50
Raden Ismaël, Adj. Hoofddjaka	Madioen 3.—
J. P. J. H. Alsdorf, Bouwk. Ambt. N.-I.,	Nijmegen 1.50
H. D. Sentius, Veearts,	Utrecht 1.50
E. E. van Blokland, Tandh. Stud.,	1.50
P. E. Keuchenius, Phil. Nat. Stud.,	1.50
J. C. Wijtjens, Cand. Veearts,	1.50
Th. M. Berends, Cand. Tandarts,	1.50
A. J. Stok,	1.50
E. Musquetier,	1.50
J. E. Schoenman (Paramaribo),	Amsterdam 3.—
P. van Royen, Kapt. Inf. O.-I. L.,	Velp 1.50
J. van Dam, Dir. Rijks Landbouwsch.	Wageningen 2.50
H. H. Geul, Cand. Houtvester,	1.50
Hugo Cool, Mijningenieur,	Weltevreden 2.50
H. E. Steinmetz, Voorzitter Welv.-Com.,	12.—
L. E. Papelard, Stadsgen. heer Bat. m. v.,	Zeist 1.50
R. B. Kromodinegoro,	Soerabaja 2.50

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan aan den Administrateur Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indië.

Passagiers van het ss. „Rindjani", Commandant N. Bakker, van Batavia 22 Juli 1909, te Marseille 14 Augustus 1909.

C. R. Agerbeek met echtgenoot en 3 kinderen; A. L. Andriess met echtgen. en 2 kinderen; Mevrouw Balankamp geb. Masker; Jongevrouw r. M. van Zijl de Jong; Mevrouw H. E. van Anten; C. H. F. Berkelmane en echtgenoot; Mevrouw H. Dan geb. van Orden met 1 kind; C. A. A. Dudok de Wit; J. H. Heyer; G. A. Hubeler met echtgenoot en 2 kinderen; O. B. H. van Koblinsky met echtgenoot; Mevrouw A. Krusemans, geb. Suermond; L. D. Kruseman met echtgenoot; H. H. F. van Lennep; G. F. M. Liebert; Mevrouw G. E. J. Liebert; T. Maurenbrechter met echtgenoot en 3 kinderen; Mevrouw L. G. Nieuwenhuis; Mevrouw W. H. C. van Nouhuys geb. Vaarhard met 3 kinderen; A. Priester; K. Sanders met echtgenoot en 3 kinderen; D. Schulman; J. Boerenbaker; J. E. Copijn; J. Kolen met 2 kinderen; J. Kuip met echtgenoot; J. F. H. L. van Leeuwen; W. A. Lemaire; Mevrouw Ludeling met 2 dochters; Ch. Merens; H. J. Mulder; P. Meulemans; F. Meijes Jr.; H. Noordhoorn Boelen met echtgenoot; Mevrouw N. Sirks geb. Plokhooij met 2 kinderen; J. F. Spier met echtgenoot en 3 kinderen; Mevrouw C. van der Vange geb. Overvoorden met 2 kinderen; J. S. Wegener; G. C. Maas Jansen met echtgenoot en 1 kind; G. Berentsen; W. J. A. Meddens; C. Stokhof; W. J. Baker, Benevens H. M. troepen en echeplingen.

Van Padang: P. N. Swanenburg.

Naar Padang: C. A. H. Tamintan met echtgenoot en 2 kinderen; Joh. Tetsch; Mevrouw J. Giunta d'Albani; Mej. M. C. Gunther; P. A. Hondius van Herwerden met echtgenoot en 3 kinderen; Mevrouw Von Liebenstein; Mej. Bronamide; W. Th. H. Stibba.

Passagiers van het stoomschip „Tabanan”, gezagvoerder N. Gutrie, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: V. L. Slors met echtgenoot en 2 kinderen; F. H. J. Engelman en echtgenoot; A. A. Gelpke en echtgenoot; Mevrouw P. Rademaker; Mevrouw N. Smit; J. Blumer en echtgenoot; C. J. Milo; C. Penning; Mevrouw M. Hartman; J. B. T. Mulder; J. M. Rombouts; J. G. Furen; Joh. Schooleman; D. Koning; Mevrouw M. van Ooy; J. F. P. H. Se-crève; Mevrouw Rompies—Gobler en 1 kind; J. Oudshoorn met echtgenoot en 3 kinderen; Mevrouw C. Berger; J. P. Escher; Karssen; Thievery; van der Ham; F. L. Baars; F. Bodenstaaf, benevens een detachement suppletietroepen.

Naar Southampton: Jhr. E. J. C. Greven; Jhr. C. J. A. Greven; L. H. W. Kalff; J. W. E. A. van der Minne; Mr. J. G. Bergsma; Mr. J. J. Bergsma; C. H. J. A. Bredius; Mevrouw H. A. Japikse—van Kleef; Mevrouw M. de Voogd; N. W. Pons; A. W. J. Sluyter.

Naar Tanger: P. J. van Rossum.

Naar Marseille: W. van Tienhoven; J. C. Hacke; Ch. Hollander; L. Zuiderveld; H. Schmidt; W. A. P. F. L. van Wijk; R. H. Bartels; Mr. G. Blom en 2 dochters; Mr. J. Ph. Castendijk en echtgenoot; Jhr. J. P. Boddaert; W. van Hilten; H. Belwinkel; R. E. van Stolk; C. C. R. van Stolk; J. Doude van Troostwijk; L. W. Doude van Troostwijk; Mr. M. H. van Notten; Mr. M. H. van Notten Jr.; Jhr. L. G. Schimmelpenninck met echtgenoot en 2 kinderen; W. H. Wijsman; Mevrouw Wijsman—Sack; J. L. Wijsman; Mevrouw W. M. Sack; J. Steins Bisschop; van Zijst; M. Schuylenburg; Mevrouw H. Schuylenburg; A. van Stolk; H. W. Bunschoten; Haverschmidt; G. Koning; 2. Story van Blokland.

Te Southampton zullen zich inschepen: Miss A. Hawkins.

Naar Tanger: A. C. V. Davin; Davin; D. Mc. Leod.

Naar Marseille: S. Hitchcock en echtgenoot; H. D. Stickland; W. Huijgens; M. L. K. Braund met echtgenoot en zoon.

Te Marseille zullen zich inschepen: Dames A. en M. Koning; Mevrouw Hurler; A. K. M. Martis met echtgenoot en 3 kinderen; Ch. van Senden en echtgenoot; G. C. Vonk en echtgenoot; R. F. C. J. L. S. Holzschuhel von Harrlach met echtgenoot en 4 dochters; Mr. H. Oele en echtgenoot; Mr. Dr. N. Beets en echtgenoot; Tan Tjoen Hay; A. Klok; J. P. Boom; J. van Verwaarden.

Naar Port-Saïd: Mevrouw S. Cambrelin.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem III”, gezagvoerder J. Aarents, van West-Indië naar Amsterdam.

*P. A. Roesicke; *J. J. A. Carlée; Dr. G. J. Vanier; Mevr. E. Karkabé en zoon; Th. Kampherbeek en 3 kinderen; D. Ouwehand; C. M. E. Niemann; C. A. W. Kropp; E. Melenbrink; E. Klein; S. H. Boels; S. J. van Elten; H. Doezie; T. Verbaan.

* te Havre ontscheept.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

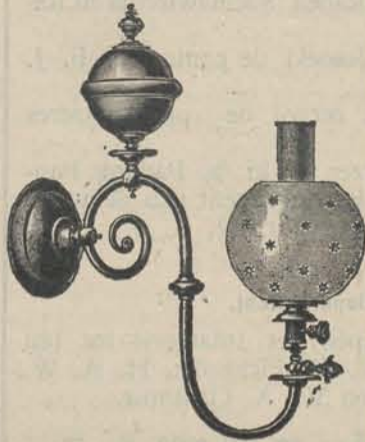
Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

Over de werking van Gasoline-Lampen.

Een der voornaamste wenschen van naar de tropen terugkeerende Europeesche verlofgangers is zich te kunnen voorzien van kunstlichtbronnen, die het prachtige Europeesche kunstlicht zooveel mogelijk nabij komen. Is in Indie, tenminste op Java, het Europeesche comfort in vele opzichten verkregen, de toestand is daar nog niet zoo als hier in Holland, waar de meeste plaatsen gasfabrieken, ja zelfs velen centrales hebben, voor de levering van electrisch licht. Wel heeft men op de hoofdplaatsen electrisch licht en is men soms door nabijheid van fabrieken in staat electrisch licht te verkrijgen. De overgrote meerderheid echter moet zich des avonds behelpen met petroleum licht, dat in de meeste opzichten geen vergelij-

king kan doorstaan met het schitterende Europeesche gasgloeilicht. In de laatste jaren is hierin echter een verandering gekomen. De uitvinding van de GASOLINE-LAMPEN stelt ook hen, die niet in de nabijheid van gasfabrieken wonen in de gelegenheid zich van kunstlicht te voorzien, dat in lichtsterkte het Europeesch gasgloeilicht geheel nabij komt.

Wij laten hieronder een korte omschrijving volgen van de werking van deze lampen. In het algemeen bevindt zich boven aan een gasoline-lamp een koperen of bronzen reservoir, welk reservoir men op bovenstaande gravure zeer duidelijk ziet voorgesteld. Dit reservoir wordt gevuld met „gasoline”, een lichte benzine. Deze gasoline wordt uit het reservoir door een pijp eerst benedenwaarts gevoerd en daarna door een kromming opwaarts. Het reservoir wordt zoo hoog mogelijk gesteld om voldoende opwaartschen druk te verkrijgen. Onmiddellijk na de opwaartsche kromming bevindt zich aan de pijp een kraan, die door meer of mindere uitschroeven den toevoer der gasoline regelt. Meestentijds wordt deze kraan open gelaten en alleen gesloten, wanneer men de bovenlamp met brander, ter schoonmaking, afneemt. Na deze kraan gepasseerd te zijn komt de gasoline in een buis, waarin zich een katoenen pit bevindt, die tweeerlei doel heeft, ten eerste om de gasoline te reinigen, ten tweede om den te sterken opwaartschen druk eenigszins te remmen. Is de gasoline ook deze buis gepasseerd, dan komt zij vervolgens weer aan een kraan, die overeenkomt met de gewone gaskraan aan onze gaslampen. Is deze open, dan verleent zij de gasoline toegang tot een reservoir, dat slechts van boven een zeer nauwe opening heeft, zoodat dus de gasoline met een fijne straal opwaarts spuit in een ander (het laatste) reservoir. Dit reservoir, benevens een daarop gesteld ijzeren staafje, is vooraf door spiritusverbranding verwarmd, zoodat de gasoline tot benzinedamp overgaat en als zoodanig, evenals in onze gasgloeilicht branders, door fijne gaatjes ontsnapt, zich met lucht vermengt en een uitstekend brandbaar gas vormt.

Een volgende keer zullen wij U een doorsnee-teekening doen aanschouwen van zulk een gasoline brander.

Gasoline lampen zijn in allerlei vormen verkrijgbaar bij de

Agentuur en Handel Maatschappij

voorheen VAN WELY en MORET.

Bazarstraat 50 's-Gravenhage. — Willemskade Soerabaya.

Bezoekt de showrooms dier Maatschappij, waar gij verschillende modellen tentoongesteld ziet, benevens een model gasolinelamp, die op een ander principe berust en die wij U een andermaal zullen beschrijven.

□□ **BRENDEL & ZONEN** □□

WIJNHANDEL □ LIKEURSTOKERIJ

ZOUTMANSTR. 63 □ PRINSESTRAAT 114

TELEFOON 4905 □ TELEFOON 5448 □

Vraagt uitvoerige prijscurant. Scherp concurrerende prijzen. 5% dividend

Gouden Medaille.

Paris

Internationale Tentoonstelling

Haargroeimiddel

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het succes kan verwachten. Men wordt overtuigd daarvan aan, de vele atter herstellende, welke gaarne op aanvraag thuis worden gezonden. Mondeling of telijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, D.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. — NAMAAK VERBODEN

— Succes bijna altijd zeker

VACANT.

NIEUW ARTIKEL

De kleinste KINEMATOGRAAF der wereld wordt volgens bestelling geleverd met beelden of landschappen en gratis aanwijzing.

Per stuk
Per 12 stuks
Per 100 stuks

RECLAME-AANBIEDING

No. 311. Schwarzwaldler Hangklok met wijzers en cijfers en houtstaple compleet met gewicht 12 stuks f 12.—

No. 312. Staanklok als voren, 12 stuks f 12.—

No. 313. Koekoekhangklok met twee wijzen, heel- en halfuur koekoekpend, f 4.50. 6 stuks f 20.—

Het nieuwste zijn de volgende uurwerken

Hangklok No. 311A met electrisch gewicht f 4.50. 6 stuks f 20.—

Staande Wekker No. 521 met electrisch licht. Prijs f 5.—. 6 stuks f 23.—

Een druk op de knop aan het uurwerk en men heeft helder licht.

Levering na ontvangst postwissel franco of uitbetalig van 1/3 der bestelling, ook onder rembours doch dan vrucht voor rekening van den besteller.

VERZENDHUIS „MERCURIUS” ROTTERDAM
Groote Wijnbrugstraat 11 — ROTTERDAM (HOLLAND)

N.V. Electr. Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”

Amalia v. Solmsstr. 2-4. Den Haag. Telefoon Interc. No. 4424

DRUKWERKEN op elk gebied